

GÅRDSMEIERI: Bjørnstjerne og Veslemøy foredrer all melka som blir produsert på gården selv. Her sammen med barna Solveig og Signe. **FOTO: PRIVAT**

Urbanfarms

Veslemøy og Bjørnstjerne har gjort gården på 42 dekar til levebrød

Paret flyttet inn på et falfederlig småbruk på Noresund i 2014, tydelige på at det ikke skulle bli et hobbyprosjekt. Bit for bit har de klart å bygge opp en bærekraftig bedrift.

Marie Hatlevoll
marie.hatlevoll@bondebladet.no

- Det handler om å utnytte de ressursene man har på best mulig måte, og skruer man ting sammen på en god måte blir man en ressurs for storsamfunnet, sier Veslemøy Olavsbråten. Mye har skjedd på gården Olavsbråten de siste ti årene. For å få litt mer ut av melkeproduksjonen i det gamle fjøset fra 1950, med plass til seks kuer på bås, startet de eget ysteri og gårdsmeieri.

- I 2016 var vi de første som kom med melk på glassflaske, og produsert

te både ost og ferskvarer som kefir og yoghurt. Ettersom vi bor kun halvannen time fra Oslo, fant vi vårt marked der. Vi selger det meste vi produserer til restauranter, i en nisebutikk i Oslo og noe i Reko-ringene i området, forteller hun.

Tilpasset terrenget

Etter hvert har kuer blitt byttet ut med geiter og sauer, nå er det småfe som melkes på gården. Like før jul sto et nytt fjøs ferdig, her er det plass til å melke rundt hundre sauer og geiter. I tillegg driver de oppdrett av økologisk smågris med 30 årspurker.

- Vi landet på geit og sau av flere grunner. Det har ikke vært enkelt å få tak i mer leiejord, de få bondene som drev her fra før leier alt. Videre er det bratt og mye kratt på eiendommen vår, og ikke spesielt enkelt å gjerde. Da er det enklere med GPS-styrte gjerder. Vi har dessuten god tilgang på utmark, forteller Veslemøy.

Geitene og sauene melkes samtidig, og all melka brukes i gårdsmeieriet. - Det er ingen andre som har helårsbasert ferskproduksjon av økologisk geit- og sauemelk, vi lager blant annet smør, rømme og fløte. Det har vist seg å være kjemp populære produkter, sier hun.

Deltar i forskningsprosjekt

Olavsbråten er en av 11 gårder som har deltatt i forskningsprosjektet Urbanfarms, som har sett på hvordan bønder i byer og bynære strøk kan øke verdiskapningen på gården på en bærekraftig måte ved å utnytte nærheten til byen.

Forskerne har undersøkt gårder som har en slik type drift i dag for å se hva

Det er ingen andre som har helårsbasert ferskproduksjon av økologisk geit- og sauemelk
Veslemøy Olavsbråten

som fungerer, og de har sett på potensialet i regionene rundt Oslo og Bergen.

Svein Olav Krøgli i Nibio har jobbet med kartlegging av potensielt lønnsomme og ubrukte jordbruksarealer rundt de to byene.

- Vi delte kartet inn i ruter på 1x1 kilometer, og gjorde en vurdering av hvert område. Først samlet vi relevant

URBAN FARMS

Forskningsprosjekt som har sett på hvordan bynære bønder kan øke verdiskapningen og utnytte nærheten til byen.

Prosjektet har gått fra 2019 til 2023 med et totalt budsjett på 9,6 millioner kroner, finansiert av Norges forskningsråd.

Man har sett på regionene rundt Oslo og Bergen, i tillegg til Bristol i Storbritannia.

Prosjektgruppen besto av Nibio og Norsøk i Norge, og Countryside and Community Research Institute og Bristol Food Network i Storbritannia. Norges Bondelag og Økologisk Norge deltok som brukerorganisasjoner.

te data som antall personer som bor der, antall aktive gårdsbruk, avstand til byen og kollektivholdeplasser, sier han.

Kart med muligheter

Videre ble jordbruksareal det ikke søkes arealstøtte til, og som kan være ute av drift, registrert.

SLUTTET MED KUER: Da nytt fjøs skulle bygges og drifta utvides, fant de ut at terrenget egnert seg bedre til å drive med småfe enn kyr. **FOTO: PRIVAT**

SLUTTET MED KUER: Da nytt fjøs skulle bygges og drifta utvides, fant de ut at terrenget egnert seg bedre til å drive med småfe enn kyr. **FOTO: PRIVAT**

- Vi har ikke tatt med parker og annet grøntareal, heller ikke jordbruksareal som allerede er i bruk, selv om dette kan brukes til urbant landbruk. De ubrukte arealene vi tok med er utsett for stort press, ved blant annet utbygginger. Det viktigste for oss har vært å sette lys på at disse arealene har en verdi for matproduksjon, sier Krøgli.

- Kartene kan blant annet brukes for å få politikk til å se verdien og potensialet disse områdene har til bruk i matproduksjon, for eksempel når utbygginger skal vurderes og det blir spørsmål om jordvern, sier han.

Mer enn bare klima

I Urbanfarms har forskerne videre gjennomført en omfattende bærekraftsanalyse på åtte av gårdene som deltok i prosjektet, blant annet Olavs-

bråten. De brukte verktøyet Smart, som er utviklet av et forskningsinstitutt i Sveits. Dette gir et svar på hvor godt gårde-ene treffer på det FN's Food and Agriculture Organization (FAO) definerer som bærekraftig matproduksjon.

- De siste ti-femten årene har bærekraft stort sett dreid seg om klima, men bærekraft omfatter så mye mer enn det. Her har vi målt bærekraft med en mer helhetlig tilnærming, sier Rose Bergslid, rådgiver og forsker hos Norsøk.

Analysen er delt i fire hovedpunkter: ledelse, miljø, økonomi og sosial bærekraft.

- Når det kun fokuseres på klima, risikerer vi å endre landbruket på feil grunnlag. Vi må vurdere langt flere faktorer, som bruk av lokale ressurser, biologisk mangfold, selvfornying og økonomi, sier hun.

Generelt god bærekraft

Gårdene som ble analysert ble vurdert

Svein Olav Krøgli. **FOTO: ERLING FLOISTAD**

prosessen med nytt fjøs når vi gjorde det, med dagens rentenivå hadde det ikke gått. Å drive produksjon og salg av ferskvarer krever også sitt, man må gjøre noe med melka etter hvert stell. Så skal man samtidig finne nok kunder til det vi produserer, men det har vi blitt ganske drevne på. Nå er ofte etterspørselen større enn det vi klarer å levere, forteller Veslemøy.

I tillegg til dyrestell, har de også inn på tunet-prosjekter på Olavsbråten. - En gård trenger ikke bare være en arena for matproduksjon, vi opplever at vanskeligstilte kan ha stor nytte av å være her. Akkurat den biten har lagt litt i ro mens vi har bygd fjøs, men nå tenker vi å sette i gang igjen, sier bonden.

I en skvis

De har klart å få mye ut av lite, og har delt sine erfaringer både til forskerne og bønder. Veslemøy har drevet litt som rådgiver for andre landbruk, som starter i det små og ønsker å produsere mat til et urbant marked.

- En stor del av det vi driver med i byen er kunnskapsformidling. Det grunnleggende kunnskapsnivået hos folk om landbruk er generelt labert, men vi får mange spennende spørsmål. Folk våkner gjerne opp og ser at mat er mye mer enn det du får kjøpt i vanlige butikker, sier hun.

Samtidig opplever Veslemøy at de sitter i en skvis.

- Landbrukspolitikken er lagt opp til at man skal produsere større volum, men på den andre siden har vi kunder som ønsker lokalprodusert mat fra små og idylliske gårder. Det er krevende å navigere seg i dette landskapet, og det er ikke mange av oss. Men det er mulig. Jeg håper flere griper muligheten, sier bonden på Olavsbråten.

Viktig balanse

Gården til Veslemøy og Bjørnstjerne scoret generelt godt på de fleste punktene, men de kjenner seg igjen på punktet krevende økonomi. Å gjøre Olavsbråten til et levebrød, har ikke bare vært en dans på roser.

- Vi var heldige som startet bygge-